

MA'NAVIY HAYOTIMIZNI YUKSALTIRISH VA TA'LIMDA YOSHLARNING MA'NAVIY - MA'RIFIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH

Gulshexra Zaytova

NDPI magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bugungi kunda jamiyatda ma'naviyatning o'rni beqiyos ekanligi, ma'naviyatni rivojlantirishda ayniqsa ta'lim muassasalarida ma'naviy ta'limga alohida e'tibor berish oqrali yoshlarni ma'naviy dunyosi boy komil shaxs qilib tarbiyalash mamlakatimizda bugungi kunda ahamiyatli vazifalarning biri ekanligi so'z etilgan.*

Kalit so'zlar: *ma'naviyat, huquq, fuqarolik jamiyati, ta'lim, tarbiya, ma'rifat, odob-axloq, qonun.*

Annotation: *In this article, it was mentioned that the role of spirituality in society today is immeasurable, that particular attention to spiritual education in educational institutions in the development of spirituality is one of the most important tasks in our country today.*

Key words: *spirituality, law, civil society, education, upbringing, enlightenment, morality, law.*

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgandan so'ng, barcha sohalarda yangilanishlar va islohotlar jarayoni boshlandi. Hayotimizning barcha sohalarda amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlarimizning samaradorligi avvalo xalq ma'naviyatining tiklanishi, boy tarixiy merosimizning chuqur o'rganilishi, an'ana va urf-odatlarimizning saqlanishi, madaniyat va san'at, fan va ta'lim rivoji, eng muhimi, jamiyat tafakkurining o'zgarishi va yuksalishi bilan uzviy bog'liqdir [1].

Ayniqsa, ma'naviyat sohasida yuz bergan o'zgarishlar, bu sohada qo'lga kiritilgan yutuqlar ahamiyatligi bilan ajralib turadi. Bunday yutuqlarga faqat tinchlik hukm surgan, huquqiy-demokratik davlatlardagina erishiladi. Bugun jahonning ko'plab davlatlarida diniy ekstremizm va terrorizm, shuningdek ommaviy madaniyat singari salbiy illatlar yuz berayotgan bir paytda O'zbekistonimizda tinchlik va osoyishtalik hukm surib, barcha jabhalarda yangilanishlar va rivojlanishlar davom etmoqda. Mustaqillik tufayli ma'naviyatimiz qayta tiklandi, o'zligimizni angladik, bobolar ruhini shod etib, qalb mulkimizni obod qildik. Ma'naviyatimiz tufayli millatimiz qadri, shon-shuhrati tiklandi, shahar va qishloqlarimiz yangilanib, tilimiz, dinimiz, tariximiz va qanchadan qancha qadriyatlarimiz qayta tiklandi. Bularning barchasi mamlakatimizning ertangi kuni bo'lgan yosh avlod uchun vatanparvarlik, elim deb, yurtim deb yonib yashash, komil inson va yetuk ma'naviy shaxs bo'lib tarbiyalanishida asosiy omil bo'lib xizmat qiladi [2, 17].

Xalqimizning ma'naviyatin yuksaltirishni davlat siyosatining bosh maqsadlaridan biri bo'lib, 1994-yili 23-aprelda respublikada "Ma'naviya va ma'rifat" jamoatchilik markazini tashkillashtirish haqida farmon chiqarildi. Farmonga ko'ra barcha joylarda ma'naviyat va ma'rifat ishlariga katta e'tibor berilib, keng ko'lamli ishlar olib borildi. Oliy o'quv yurtlarida ma'naviyat bo'yicha mutaxassisliklar tashkil qilindi. Shuningdek barcha ta'lim muassasalarida ma'naviyat va ma'rifatni keng ko'lamda targ'ib qilish maqsadida direktorning ma'naviyat va ma'rifat ishlari bo'yicha o'rinbosari lavozimi qayta joriy qilindi.

Ayniqsa, kelajagimiz bo'lgan yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitish, asrlar davomida bobolarimizdan bizga meros bo'lib kelayotgan ma'naviy qadriyatlarimizga sodiq avlod qilib tarbiyalash maqsadida ta'lim muassasalarida "ma'naviyat asoslari", "milliy istiqlol g'oyasi" darsliklari kirgizildi. Ushbu fanlar orqali yoshlarimiz eng avvalo ma'naviy merosimiz, madaniy qadriyatlarimiz, tarixiy yodgorliklarimiz, ilm-fan, tilimiz, dinimiz, adabiyot, san'at, xalq og'zaki ijodi, mahalla, oila va bularning barchasi ma'naviyat ekanligini teran anglashi lozim. Shuningdek, o'zlikni anglash tariximizni teran o'rganishdan boshlanadi. Sababi, har bir xalqni uning ma'naviyati va tarixi orqali bilamiz.

"Ta'limni tarbiyadan, tarbiyani esa ta'limdan ajiratib bo'lmaydi" – degan edi I.Karimov o'z nutqida [3,62].

Haqiqatida, har bir davrda davlatda ta'lim-tarbiya masalasi bosh vazifalardan biri bo'lib kelgan. Ta'lim muassasalarida biz pedagoglar ta'lim bilan birga ma'naviyat va ma'rifatni yoshlar ongiga singdib borishimiz zarurdir. Sababi, ma'naviyat va ma'rifatni targ'ib qilish har bir ziyolining vijdon ishidir. Ma'naviyatimiz bevosita ta'lim-tarbiya bilan chambarchas bog'liq. Xalqimizning ertangi kuni qanday bo'lishi, farzandlarimizning bugun qanday ta'lim-tarbiya olishiga bog'liq. Shuni unutmasligimiz kerakki, kelajagimiz poydevori bilim dargohlarida yaratiladi. Ta'lim muassasalari va ommaviy axborot vositalari orqali ma'naviyat va ma'rifatimiz keng targ'ib qilinib, ma'naviy yetuk shaxsni tarbiyalash orqali globallashuv jarayonida bizga tahdid solayotgan ommaviy madaniyat singari yot illatlar, ma'naviyatsizlik ko'rinishlariga o'rin qolmaydi. Qayerda, qaysi davlatda ma'naviyat yuksak darajaga ko'tarilmasa, shu yerda g'oyaviy bo'shliq yuzaga keladi. Sababi, ma'naviy ochlikga davo yo'q.

Bugungi kunda ayrim yoshlarimiz davlatimiz tomonidan yaratilayotgan keng imkoniyatlardan foydalanish o'rniga yot illatlarga o'ralashib qolmoqda. Yoshlarimizni bunday salbiy illatlardan muhofaza qilishning samarali yo'li ma'naviyatni targ'ib qilish.

Biz ta'lim muassasalarida yoshlarimizning vatanga sodiq, komil va ma'naviy yetuk inson bo'lib tarbiyalanishida quyidagi birqancha targ'ibot va tashviqot tadbirlarini o'tkazsak maqsadga muvofiq.

Har bir insonning eng sof va pokiza tuyg'ulari, ilk hayotiy tushuncha va tasavvurlari birinchi galda oila bag'rida shakllanadi. Bola tarbiyasida oila va otanonaning o'rni beqiyos, ayrim ota-onalarning o'z mas'uliyatlariga beparvoligi oqibatida bolalarning har xil yomon yo'llarga tushib ketishi va erta nikoh qurish singari salbiy

oqibatlar yuz bermoqda. Bunday salbiy oqibatlarning oldini olish maqsadida, o'rta maxsus ta'lim muassasalarida guruh rahbarlari bilan birgalikda ota-onalar bilan yig'ilishlar, suhbatlar o'tkazib farzandlarimizning yaxshi inson bo'lib voyaga yetishlari yo'lidagi qator masalalarni o'rganib chiqishimiz zarur.

Ma'naviy hayotimizni yuksaltirish va yoshlar tarbiyasida mahallaning o'rni va ta'siri ku'chli ekanligini aytib o'tishimiz lozim. Ta'lim muassasasi hududiga yaqin joylashgan mahalla fuqarolor yig'inida da ulkan hayotiy va amaliy targ'ibot tajribasiga ega otaxon va onaxonlarni ta'lim muassasalariga jalb etib, o'quvchilar bilan suhbatlar tashkillashtirilib turilsa yaxshi samara beradi. Sababi yoshi ulug'larning hayot yo'li va tarbiyasi yoshlarimizga namuna bo'lib xizmat qiladi [4].

Inson qalbiga yo'l ta'lim-tarbiyadan boshlanadi. O'qituvchilari muhim mavzularda ochiq tarbiya darslarini tashkillashtirib, o'quvchilar ongiga ma'naviyatimizni singdirib, komil inson bo'lib shakllanishida kata hissa qo'shishi kerak.

Ilm-fan, ma'naviyatimizni shakllantirishda o'ziga xos ta'sir o'tkazadi. Olimlar va ijodkorlar ma'naviy boyliklarni yaratuvchilardir. Shuning uchun yil davomida ta'lim muassasalarida o'quvchilarining olimlar va ijodkorlar bilan uchrashuv kechalarini tashkillashtirib mazmunli o'tkazish lozim.

Adabiyot yashasa, millat yashaydi. Ma'naviyatimizning rivojiga bebaho ijodi bilan katta hissa qo'shgan adabiyotimizning buyuk darg'alari A.Navoiy, Z.Bobur, Ajiniyoz, Berdax, Zulfiya, I.Yusupov, T.Qayipbergenov, M.Yusuf ijodi va tavallud ayyomlarini belgilash orqali o'quvchilarimizda ularning ma'naviy merosini bilish va asrab avaylash hissini shakllantiramiz. Shuningdek, har bir milatning dunyoda borlig'ini ko'rstadigan oyinaiy hayoti uning tili. O'zbek va qoraqalpoq davlat tillarining qabul qilinganligi munosabati bilan har yili ko'tarinki ruhda til bayramini, bundan tashqari O'zbekiston va Qoraqalpog'iston Respublikasi Konstitutsiyalari qabul qilingan kunlari, 8-mart xalqaro xotin-qizlar bayrami, 9-may xotira va qadrlash kuni munosabati bilan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni ,yoshlarimizning sog'lom turmush tarzi va erta nikoh qurishning oldini olish bo'yicha tibbiyot xodimlari va boshqada tegishli mutaxassislari bilan seminarlar, suhbatlarni o'tkazish yaxshi samara beradi [6].

Shuningdek, yoshlarimiz orasida diniy ekstremizm va terrorizm, narkomaniya va jinoyatchilikning oldini olish maqsadida din vakillari, yoshlar agentliklari, tibbiyot va huquqni muhofaza qilish idoralari xodimlari bilan muntazam ravishda seminar, treninglar, suhbatlar muntazam o'tkazilishi kerak.

Har bir xalqning boy ma'naviyatini uning tarixi orqali bilamiz. O'quvchilarini har yili boy tarixiy yodgorliklarimiz va muzeylarimizga sayohat uyushtirish orqali ona vatan tarixin o'rganish va ma'naviy qadriyatlarimizni asrab-avaylash burchin tarixiy yodgorliklar va muzeylarga sayohat qilish orqali teran anglab yetadi [5].

Xulosa o'rnida, bilimga chanqoq iste'dodli yoshlarni topib, ularni vatanga fidoyi qilib tarbiyalash muqaddas vazifadir. Ta'lim bilan birga ma'naviy va ma'rifiy ishlarni keng turda targ'ib qilish yoshlarimizni vatanga sodiq, barkamol inson qilib tarbiyalash burchimizdir.

ADABIYOTLAR:

1.«O'zbekiston Respublikasi ta'lim to'grisidagi» gi qonuni va «Kadrlar tayorlashning miliy dasturi» 2020 yil 23-sentabr

2.I.Karimov «Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q» Toshkent «Sharq» 1998 y.

3. I.Karimov «Yuksak ma'naviyat-engilmas kuch» Toshkent «Ma'naviyat» 2008 y.

4. Ўзбекистон республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида ПФ-4947-сон, 2017 йил 7 февраль

5. Мирзиёев Ш. М. Инсон манфаатлари ва ҳуқуқларини таъминлаш – демократик жамият асосидир.(БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқ) Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган баҳо. 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2018.

6 Жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтириш тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида ПФ-5618-сон, 2019 йил 9 январь

